

12+1 VÁNOČNÍCH ČESKÝCH BESED

česká
beseda

Ročník XIII

prosinec 2007

Cena 10 Sk

A. Vojtášek vystavuje
str. 11

Krajanský festival
str. 7-9

Bílá, modrá, červená a zlatá nad zlato

Barvy, barvy, barvy a barvy. Byly tady jistě od všech prapočátků a počátků. Big bang byl explozí v modrém? V červených barvách? Exploze hmoty, času i prostoru, s bílým požehnáním budoucnosti a zlatým pozlátkem naděje? A biblické slovo na počátku a sedm dní stvoření? A nejenom tyto barvy, ale celé spektrum barev a světla, barevná duha, barvy jako dary pro lidi různých barev pleti, očí, myšlení i citů. J. Seifert říkal: „Kdyby všechny krásy světa“.

Nejenom malíři, též hudebníci a děti dobře vědí, a vědí to i jiní, kteří se brání šedivosti a černi, že když všechny barvy světa, tak... svět i naše životy a osudy budou skutečně pestrobarevné.

Prosincové, vánoční číslo České besedy jsme podle plánu věnovali barvám bílé, modré, červené a zlaté. První tři z nich jsou barvami původní československé i dnešní české a slovenské (též francouzské, jugoslávské...) státní vlajky. Ještě dříve to

▲ Josef Čapek: Oheň, 1939

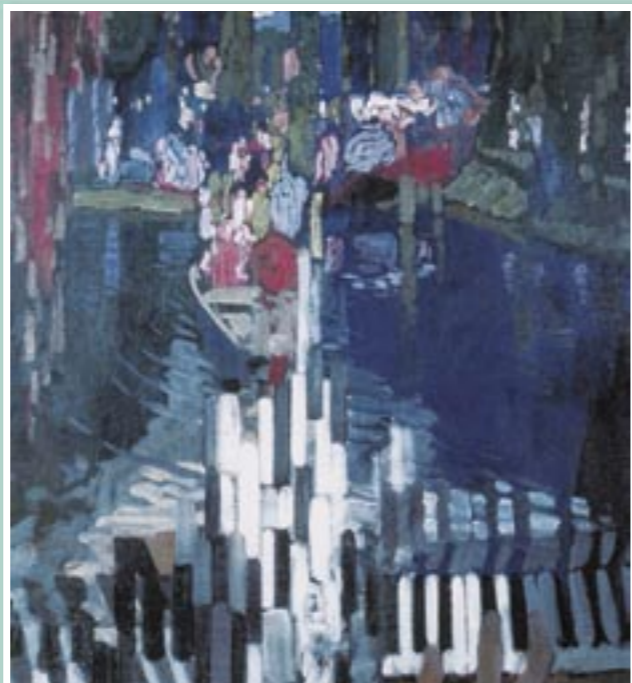
však byly barvy existující v reálné přírodě, v živlech, ve flóře a fauně, v krajině i ve městech, v celé lidské civilizaci i v lidském těle a duši, jsou zastoupeny skutečně, prostě a symbolicky. Bílá je barva oblaků, sněhu, květů i hornin, mléka i plátna. Její recepturu znal již kolem roku 320 před Kristem Theofrastos, žák Aristotela. Ve středověku se jí říkalo též bílý květ, později bílý sníh nebo nihilum album - bílé nic. Znal ji Čína, Tibet, Egypt a Řecko... V křesťanském umění symbolizuje mnohé - duchovní osvětlení a světlo, čistotu, spirituální dokonalost... V umění moderny řekl Vasilij Kandinskij: „Bílá je barva světa, z něhož zmizely všechny barvy. Je to zeď vedoucí do nekonečna. Běl je již jenom velikým mlčením.“

To modrá barva povídá o mnohých symbolických významech a má především kladné hodnoty. Od starověku symbolizuje kosmickou moc, vzduch, světlo i nebe, moudrost a síly stvoření. Je to bleu du roi - královská barva, barva romantizmu i modrého období P. Picassa. Je to barva ducha i touhy, víry, vznešenosti, míru a harmonie. Odpovídá temperamentu melancholika. Působí elegantně, poji srdce s rozumem. Symbolizuje též modlitbu a rozjímání, ale je také barvou páté (krční) čakry, tedy branou řeči

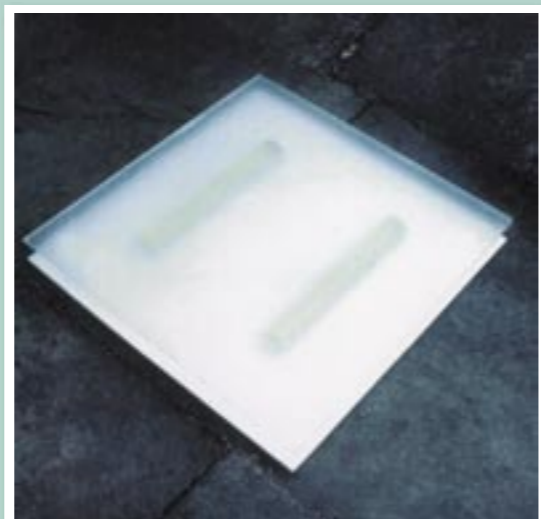
směřující ven a komunikující. Goethe říkal: „Do modré se díváme rádi, protože se nevnučuje, protože nás přitahuje.“

A červená? Rudá? Ruber, rufus, purpureus, sanguineus? Je to barva krve, ohně i slunce. Je to první barva, kterou počalo barevné vidění. Symbolizuje životní elán i city lásky, hněvu, dynamiky. Je energie-

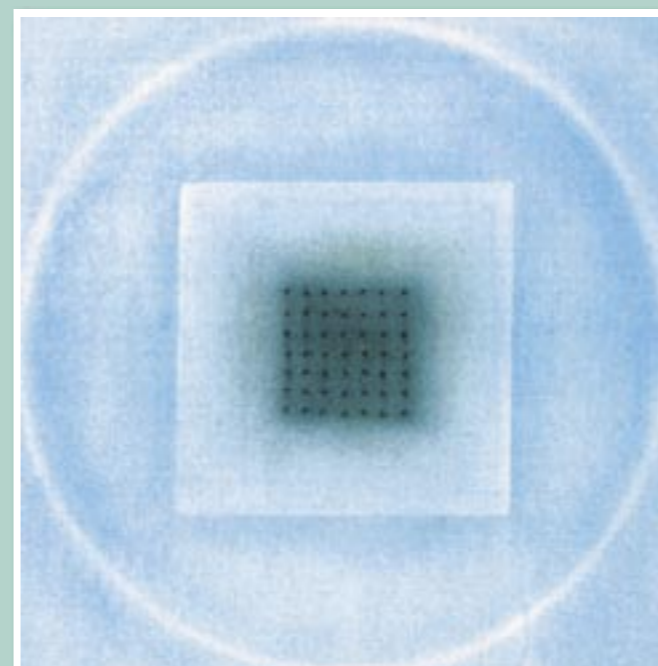
tickým dárcem. Barvou mužnosti i války, smyslové naléhavosti i barvou výsad Krista, panovníků, šlechty i revolucionářů. I Adam byl stvořen z červené hlíny zvané adamah, podle babylonského slova damu=krev. V křesťanství má rudá kromě jiných dva významy. Je barvou umučení (krve) Krista, ale též barvou království nebeského. Rudý plášť Panny Marie symbolizuje rosu mysticu - mystic-

▲ František Kupka: Klávesy piána, 1909

▲ Václav Žitler: Prozařování, 1993

▲ Václav Boštík: Kresba, 1984

◀ str. 2 kou růži. Jindy je též barvou erotiky a vzrušení těla i smyslů...

Barva zlata, zlatá zastupuje idealizmus a šlechtnost, hojnost i svatozář svatých. Znal ji umění Egypta i antiky. Zlaté bylo rouno Jasona, symbolizující nesmrtnost, zlatý je řez (1:1,628), zlaté byly

▲ Olbram Zoubek: Ifigenie, 1986

buly moha císařů. Žije též zlatý mýtus slunce - Helios, k zlaté se hlásili i král slunce, Ludvík XIV. V soudobém umění Yves Klein i sochař Olbram Zoubek.

Bílá, modrá a červená hraje i hřeje též v obraze Františka Kupky Klávesy piána. Hudba a písně mají

k těmto barvám v muzice klasické i dnes blízko. Kupříkladu - Bílá je i Lucie, tmavomodrý svět je skladba J. Ježka a v jednom ze soudobých hitů zpívá J. Jelinek: „... zčervená, zčervená, když jí hladím ramena...“ A co je ve známé písni „Zlatá loď“? No přece Praha. Tyto barvy jsou přítomny v mnoha a mnoha dílech českých umělců. Jsou v jejich obrazech i sochách a plastikách, kresbách i v grafice, fotografii, v objektech a instalacích, v umění konceptuálním i realistickém, v abstrakci. Zlatá je i barva roucha Ifigenie, dcery Agamemnona, která měla být obětí, ale stala se kněžkou na Tauridě, pak hrdinkou divadelní hry Gluckovy dcery, několika obrazů i plastiky O. Zoubka. Zlatá - jásá. Umění žije v barvách a barvy žijí v umění. Barvy se pro především malířské umění s radostí své podstaty i v mnoha symbolických významech ochotně obětují. Není to však žádná bolestná oběť. Je to dar země i nebe, přírody i skutečnosti nám lidem občas tak ponuré, černobílého, šedivého i bezbarevného světa. Barvy v něm však stále září, prozařují a vyzárují. I teď, v prosinci a v době Vánoc a Nového roku, který jistě zazvoní všemi barvami praporů a vlajek, doufáme, že normálního, lidského, tedy i budoucího světa.

Bohumír Bachratý

▲ Petr Kvíčala: Instalace, 1995

▲ Roman Franta: Pohlednice "The lovely group", 1992-95